

НЕОБХОДИМОСТ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА“ В СЪВРЕМЕНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

доц. д-р Станислава Минева,
ВСУ „Черноризец Храбър“

***Резюме:** Образованието и обучението по правата на човека е ключов инструмент за изграждането на култура за човешките права в обществото. Създаването на обучителни програми по защита на правата на човека, които да отговарят на международните стандарти и добрите образователни практики в други държави, е безспорна необходимост за българското общество.*

***Ключови думи:** права на човека, защита, образование, култура, компетентност*

THE NEED FOR A SPECIALTY “PROTECTION OF HUMAN RIGHTS” IN MODERN HIGHER EDUCATION

Assoc. prof. Stanislava Mineva, PhD
VFU „Chernorizets Hrabar“

***Abstract:** Human rights education and training is a key tool for building a human rights culture in society. The creation of training programs on the protection of human rights that meet international standards and good educational practices in other countries is an indisputable necessity for Bulgarian society.*

***Keywords:** human rights, protection, education, culture, competence*

Образованието по правата на човека е общопризнато средство за насърчаване на демокрацията, мира, за поддържане на социалния ред и

устойчивото функциониране на обществото. Съществува многообразие от практики за обучение и образование по правата на човека в различните държави, в съответствие с националните и културните специфики. Всички те са насочени към една общоприета, глобална цел, а именно насърчаване на признаването и зачитането на основното право - човешкото достойнство, чрез създаване на универсална култура за правата на човека. Целта е ясно очертана и проследима в международните глобални и регионални актове, както и чрез решенията, произтекли от някои от най-значимите международни форуми и инициативи.

I. Образованието по правата на човека в дневния ред на ООН

1. Всеобща декларация за правата на човека, 1948 г.: Определя образованието по правата на човека в преамбюла като единствен гарант за тяхното признаване и зачитане: „всеки човек и всеки орган на обществото, да се стремят, чрез просвета и образование, да съдействат за зачитане на тези права и свободи“.¹ В чл. 26, т. 2, е подчертана ролята на правото на образование за „... засилване на уважението към правата на човека и основните свободи...“, като по този начин се залага пътя за реализиране на концепцията за правата на човека.² Без образование по правата на човека, без тяхното познаване от хората и осъзнаване на значението им, е невъзможно тяхното прилагане и защита.

2. Световна конференция по правата на човека, 1993 г. Призовава страните да включат човешките права, демокрацията и върховенството на закона като теми в учебните програми на всички обучаващи институции във формалното и неформалното образование и обявява образованието по правата

¹Всеобща декларация за правата на човека, 1948 г., <https://www.ohchr.org/en/udhr/pages/Language.aspx?LangID=blg> (последно 29.10.2021)

² Пак там

на човека като фактор от огромно значение за насърчаване и постигане на стабилни и хармонични отношения сред общностите, за стимулиране на взаимното разбиране, толерантността и свободата.³

3. Общото събрание на ООН през 1994 г. оповестява Десетилетие на ООН за образование в областта на правата на човека 1995-2004 г. и призовава всички страни членки на ООН да насърчават разпространението на обучение и информация, насочени към изграждане на универсална култура за човешките права. През 2005 г. Общото събрание провъзгласява и Световна програма на ООН за обучение по правата на човека, с която се цели насърчаването на изпълнението на образователни програми във всички сектори на обществото.⁴

Световната програма се изпълнява последователно в няколко фази:

Фаза 1: 2005-2009 г. с фокус върху образованието по правата на човека в начална и средна училищна степен;

Фаза 2: 2010-2014 г. с фокус върху обучението по правата на човека във висшето образование и обучението по правата на човека за учители, преподаватели, държавни служители, служители на реда и военен персонал;

Фаза 3: 2015-2019 г. с фокус засилване и изпълнение на първите две фази и обучение по правата на човека за медийни специалисти и журналисти;

Фаза 4: 2020-2024 г. с фокус върху младежта.

Съгласно определението дадено във връзка с изпълнението на Световната програма на ООН за обучение по правата на човека това е: „Образование, обучение и информация, насочени към изграждане на

³ Вж. Препоръка CM/Rec(2010)7 на Комитета на министрите към страните-членки по Хартата на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и образование по правата на човека, с.1, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000168049655e> (последно 30.10.2021)

⁴ <http://humanrights-education.org/2020/02/18/mejdunarodna-ramka/> (последно 30.10.2021)

универсална култура за правата на човека. Комплексното образование по правата на човека не само предоставя знания за правата на човека и механизмите, които ги защитават, но и преподава уменията, необходими за насърчаване, защита и прилагане на правата на човека в ежедневието. Образованието по човешки права стимулира нагласите и поведението, необходими за отстояване на правата на човека за всички членове на обществото.“⁵

4. Генералната асамблея на ООН включва в Програмата за устойчиво развитие на ООН до 2030 г. – специфична подцел на цел 4 за качествено образование. В нея се посочва, че стремежът е до 2030 да бъде отделено централно място в политиките за укрепване на приноса на образованието за опазването на правата на човека, мира, отговорното гражданство, равенството на половете, устойчивото развитие и здравето.

5. Първият инструмент, посветен изцяло на образованието по правата на човека е Декларацията на ООН за образование и обучение по човешки права, приета през 2011 г. Декларацията съдържа широко определение, което обхваща образование относно правата на човека, образование чрез правата на човека и образование за правата на човека. Основната отговорност „за насърчаване и гарантиране на образованието и обучението по правата на човека“ се възлага на държавата (чл.7). В т.4 на същия член изрично се подчертава необходимостта държавата да осигури образование и обучение по правата на човека и за държавните служители.⁶

⁵ <https://www.coe.int/bg/web/compass/introducing-human-rights-education> (последно 2.11.2021)

⁶United Nations Declaration on Human Rights Education and Training, Adopted by the General Assembly, Resolution 66/137, A/RES/66/137, 19 December 2011, [https://www.ohchr.org.translate.google.com/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/UnitedNationsDeclarationonHumanRightsEducationandTraining\(2011\).aspx?x_tr_sl=en&x_tr_tl=bg&x_tr_hl=bg&x_tr_pto=nui.sc](https://www.ohchr.org.translate.google.com/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/UnitedNationsDeclarationonHumanRightsEducationandTraining(2011).aspx?x_tr_sl=en&x_tr_tl=bg&x_tr_hl=bg&x_tr_pto=nui.sc) (последно 30.10.2021)

II. Образованието по правата на човека в дневния ред на Съвета на Европа и Европейския съюз

1. Резолюция (78) 41 на Комитета на Министрите към Съвета на Европа за изучаването на човешките права от 25.10.1978 г. и Препоръка R (85)7 на Комитета на министрите на Съвета на Европа от 1985 г. за преподаване и изучаване на човешките права в училище, отправят към държавите-членки препоръка да включат в образователните си системи на всички нива изучаването на правата и свободите.⁷ Подчертава се необходимостта от изучаването на правата на човека за развитието на плуралистична демокрация.

През 1999 г. значението на образованието по правата на човека и подсилването на неговата роля се отразява и върху решението за създаване на поста Комисар по правата на човека. Съветът на Европа има и важната роля на регионален координатор на Световната програма на ООН за обучение по правата на човека.

2. Препоръка CM/Res (2010)7 на Комитета на министрите към страните-членки по Харта на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и човешки права. В препоръката на Комитета на министрите към страните-членки по Хартата образованието по правата на човека се определя като: „образование, подготовка, повишаване на осведомеността, информация, практики и дейности, които целят, чрез снабдяване на обучаващите се със знания, умения и разбиране, както и чрез развитие на техните отношения и поведение, да дадат възможност на

⁷ Иванов, И. Интеркултурното образование в документите на международните надправителствени организации, <file:///C:/Users/ST2E69~1.MIN/AppData/Local/Temp/Interkulturnoto-obrazovanie-v-dokumentaciata.pdf> (последно 30.10.2021)

обучаващите се да допринасят за изграждането и защитата на универсална култура по права на човека в обществото, с оглед насърчаването и защитата на човешките права и фундаменталните свободи.“⁸

3. През 2008 г. се създава като съвместен проект между Норвегия и Съвета на Европа Европейски център Wergeland в Осло. Центърът реализира изследователска, обучителна и развойна дейност във връзка с обучението и образованието по правата на човека.

4. През 2007 г. се създава Агенцията на ЕС за основните права със седалище във Виена, Австрия. Освен помощ и експертен опит по отношение на прилагането на правото на Общността и въпросите на правата на човека, Агенцията изпълнява и важна мисия във връзка с повишаване на осведомеността за основните права, които включват правата на човека, както е определено в Европейската конвенция за правата на човека и в Хартата за основните права на Европейския съюз.⁹

III. Добри практики за образование в магистърски програми по правата на човека

За реализиране на целите на Световната програма на ООН за обучение по правата на човека се създава и база данни, която да улесни споделянето на информация в световен мащаб относно наличните ресурси за образование и обучение по правата на човека. Базата данни предоставя информация за институции, които насърчават и провеждат обучения по правата на човека в разнообразни краткосрочни или дългосрочни образователни програми, и информация за институции, които създават ресурси за образование по правата

⁸ Препоръка CM/Res (2010) 7 на Комитета на министрите към страните-членки по Хартата на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и човешки права, приета на 11.05.2010 г. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168049655e> (последно 30.10.2021)

⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra_bg (последно 01.11.2021)

на човека. Базата данни разполага и с богат библиотечен каталог от ресурси – изследователски или за учебна дейност по правата на човека. Става дума за академични институции, изследователски центрове, неправителствени организации и др. Не може да се твърди, че базата данни е пълна, поради установената процедура за включване в базата данни по заявка от институция, но наличната информация показва категорично значението на образованието по правата на човека за развитието на обществото, както и да се потвърди безспорната необходимост от утвърждаването на образователни практики по правата на човека в държави, в които степента на демократизиране на обществените процеси е незадоволителна. Извод, направен въз основа на количествени показатели за предлагани образователни програми в конкретни държави. Две от държавите, включени с информация в каталозите на сайта, в които се предлага огромно разнообразие от образователни програми са на практика водещите демократични модели - САЩ и Великобритания. В следващата група се подреждат държави, които също са водещи в процесите по демократизиране и утвърждаване на демократичните ценности. В много страни обаче правата на човека все още не са приоритет. В Таблица №1 са представени обобщени данни за предлаганите обучения и образователни програми по правата на човека от - университети, научни институти, колежи, обучителни центрове към датата на достъпност до базата данни.¹⁰

¹⁰ База данни за образование и обучение по правата на човека, <http://hrc.ohchr.org/>, (последно 30.10.2021)

Таблица №1

Държава	Брой институции, които предлагат обучителни курсове и образователни програми по правата на човека - университети, научни институти, изследователски центрове (към образователни институции и НПО), колежи
САЩ	64
Великобритания	57
Канада, Швейцария	14
Австралия, Италия	12
Белгия, Нидерландия, Норвегия	10
Германия, Индия, Финландия, Южна Африка	8
Испания	7
Австрия	6
Полша, Франция, Япония	5
Ирландия, Мексико, Швеция, Унгария	4
Гърция, Египет, Чили, Филипини, Уругвай, Хърватия	3
Аржентина, Босна и Херцеговина, Бразилия, Индонезия, Китай, Коста Рика, Латвия, Намибия, Перу	2
Бенин, Боливия, <u>България</u> , Гана, Еквадор, Ел Салвадор, Израел, Камерун, Колумбия, Корея, Ливан, Малта, Непал, Палестина, Португалия, Пуерто Рико, Румъния, Турция, Шри Ланка, Уганда, Чехия, Хонг Конг (Китай), Югославия	1 Бел. Република България – с включена неправителствена организация

Преподаването по правата на човека в европейски училища се осъществява от десетилетия. Данните от проучване на Съвета на Европа от 2006 г., използвани в „Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети“, проведено от Български адвокати за правата на човека (БАЧП) потвърждават това твърдение. Според посоченото в изследването традиционно в европейски университети в Норвегия, Белгия, Холандия, Дания, Германия, Франция, Полша, Латвия, Естония, и много други се предлагат специализирани курсове – в различни степени на висшето образование, краткосрочни курсове, летни школи и магистърски програми. В проучените практики на обучение, преди всичко в юридически факултети, са включени курсове, които дават фундаментални теоретични знания за универсалната и европейската система за правата на човека, в правен, философски и икономически аспект. Знания за институциите и умения за използване на механизмите за защита на правата на човека.

Две магистърски програми са представени като утвърдили се в Европа - в Страсбургския университет и Лайденския университет.¹¹ Някои от основните курсове, преподавани в техните програми са: Концепциите за човешките права в един плуралистичен свят; Международно право на правата на човека; Европейско и международно право на правата на човека в сравнителна перспектива; Европейски съюз и правата на човека; ЕКПЧ и други конвенции на Съвета на Европа; Сравнително право на правата на човека и отношенията между системите за защита на правата на човека; Права на човека, сигурност и достъп до правосъдие; Международно и европейско

¹¹ Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети, с.42-44, https://blhr.org/media/documents/Doklad_prouchvane_prepodavane.pdf (последно 04.11.2021)

право на малцинствата; Философия на правото, теории за правосъдието и правата на човека; Организация за ислямско сътрудничество и правата на човека; Право на националните малцинства; Право на хуманитарните въпроси; Сравнително право на НПО; Международно хуманитарно право; Управление на хуманитарна НПО; НПО по правата на човека; Дискриминационно право: Транснационални перспективи; Правата на детето в международна сравнителна перспектива и др.

Проучването отбелязва и все по-често утвърждаваща се практика на създаване в рамките на университетите или като самостоятелни институции на центрове и институти по правата на човека. Сътрудничеството между академичните и изследователските институции, включително и с организации от неправителствения сектор, с национални и международни органи и организации по правата на човека, е насочено към предоставяне на информация, обучение, професионално консултиране, осъществяване на изследвания, изготвяне на специализирани публикации, създаване на бази от данни с ресурси и др.¹²

В резултат на анализ и на състоянието на образованието и обучението по правата на човека у нас, Български адвокати за правата на човека (БАЧП) правят следните категорични изводи:

1. „В мнозинството български и проучени други европейски университети правата на човека се изучават като самостоятелна дисциплина – задължителна или избираема.... Прегледът на преподаването им в българските ЮФ показва, че в рамките на самостоятелните дисциплини

¹²Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети, с.12-18, https://blhr.org/media/documents/Doklad_prouchvane_prepodavane.pdf (последно 04.11.2021)

„Права на човека“ студентите получават базисни и най-общи теоретични знания в материята.“

2. „Разликата между българските и проучените други европейски университети се открива и в наличието в тях на множество специални магистърски програми по правата на човека, които акцентират върху ЕКПЧ и практиката по прилагането ѝ, а също и на многообразие от извънаудиторни занимания, правни клиники, симулирани съдебни процеси, специализирани летни курсове.“

3. „У нас не личи да се осъществява и значимо междууниверситетско сътрудничество, нито са утвърдени форми като описаните институти и центрове по ПЧ, които подобряват както възможностите на преподавателите за повишаване на квалификацията, за поддържане в течение на постоянното развитие и за научни изследвания, така и възможностите на студентите за обучение и ползване на специализирана литература и информация.“

4. Дадена е и конкретна препоръка „Да се въведат специализирани магистърски програми в материята.“¹³

Специализираният сайт за образование <https://www.topmagistraturi.com> предлага над 60 магистърски програми, като в Таблица №2 са посочени, попадащите в топ 10.¹⁴ Програмите са преди всичко в областта на правните науки и са фокусирани върху международното, регионалното и националното законодателство в областта на правата на човека. Курсовете са свързани и с различните предизвикателства, пред които са изправени глобалното общество

¹³ Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети, с. 20-22, https://blhr.org/media/documents/Doklad_prouchvane_prepodavane.pdf (последно 04.11.2021)

¹⁴ <https://www.topmagistraturi.com> (последно 30.10.2021)

и народите, и как тези предизвикателства могат пряко или непряко да повлияят на човешките права.

Таблица №2

Университет	Магистърска програма
The Global Campus of Human Rights, Венеция, Италия	Европейската магистърска програма в областта на правата на човека и демократизацията
University of London, Великобритания	Магистър по права на човека
Malmö University, Малмьо, Швеция	Магистърската програма по международна миграция и етнически отношения
Åbo Akademi University Турку, Финландия	Магистърска програма по международно право и права на човека
Leuphana University Lüneburg, Люнебург, Германия	Магистър по управление и права на човека
Utrecht University, Утрехт, Холандия	Магистър по изследване на конфликти и права на човека
Europa-Universität Viadrina, Германия	Международна магистърска програма по правата на човека и хуманитарно право
ITESO - Universidad Jesuita de Guadalajara, Тлакепаке, Мексико	Магистърска програма по правата на човека и мира
Scuola Superiore Sant'Anna, Провинция Пиза, Италия	Магистър по човешки права и управление на конфликти
Universidad Autonoma de Madrid, Мадрид, Испания	Магистър по управление и права на човека

Основни теми, свързани с най-сериозните проблеми и предизвикателства за състоянието на правата на човека в предлаганите курсове са:

1. Миграция, бежанци, предоставяне на убежище
2. Дискриминация, права на жени, деца, малцинства
3. Достъп до правна помощ

4. Изтезания
5. Престъпления от омраза
6. Свобода на събиране
7. Лична наказателна отговорност в случаи на нарушения на правата на човека или на международното хуманитарното право
8. Отговорност на държавата в случаи на нарушения на правата на човека или на международното хуманитарното право и т.н.

Предлаганите образователни програми са насочени към придобиване на компетентност и създаване на определен миоглед към правоприлагането, осъзнаване на отговорността при изпълнението на професионалните дейности, които следва да са подчинени на принципа за правилния баланс между индивидуалните права и публичния интерес.

IV. Образованието по правата на човека в Република България

Към настоящия момент от проучване направено в сайтовете на университетите в Република България за предлагани магистърски програми с насоченост към обучение по правата на човека се установи една магистърска програма: „Защита на основните права“, обявена като нова в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Университетът има традиции и от партньорство с Европейският междууниверситетски център за права на човека и демократизация (EJUS), Венеция, Италия.

В България обучение по правата на човека се осъществява във всички Юридически факултети в специалност „Право“ като самостоятелна дисциплина „Защита на правата на човека“ и като теми в дисциплини като „Международно публично право“, „Право на Европейския съюз“ и др.

В АМВР дисциплината „Защита на правата на човека“ е задължителна в специалности от ОКС „бакалавър“, предлага се и учебна дисциплина, но като избираема „Организация на правозащитните институции“, в

магистърската програма „Публична администрация“ – „Защита от дискриминация“ със специален модул „Престъпления от омраза“. Академията е включила и специален модул „Полицейска защита на правата на човека“ при първоначалната професионална подготовка на служители на МВР. Активно АМВР участва и в различни проекти, свързани със защитата на правата на човека, като „Полиция без дискриминация“, обучава и разследващи полицаи по въпроси, свързани с антидискриминационното законодателство, престъпления от омраза и работа с жертвите на такива престъпления.¹⁵

Във ВСУ „Черноризец Храбър“ се изучават учебните дисциплини „Защита на правата на човека“ и „Бежанско право“ в специалност „Право“, „Правото на сигурност“ и „Защита на личните данни“ в специалности от ПН „Национална сигурност“.¹⁶

Множество неправителствени организации също имат огромна роля със своята активност в обучението по правата на човека, но необходимостта от университетско образование в специализирани магистърски програми е безспорна. Проблематиката и предизвикателствата пред правата на човека непрекъснато се увеличава. Обстоятелство, което изисква и прилагането на нов принципен подход на образование, нова философия и нов вид специалисти, притежаващи специфични професионални компетенции в тази област.

¹⁵ Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети, с. 22-23,
https://blhr.org/media/documents/Doklad_prouchvane_prepodavane.pdf (последно 04.11.2021)

¹⁶ <https://www.vfu.bg/> (последно 30.10.2021)

V. Предназначение на нова съвместна магистърска програма „Защита на правата на човека“ между АМВР и ВСУ „Черноризец Храбър“ в рамките на Проект BG05M2OP001-2.016-0023-C01 „Подобряване и модернизиране на образователната инфраструктура на Академия на МВР в партньорство с Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, „Университет по архитектура, строителство и геодезия“, Медицински институт на МВР“

Актуалност и обществена значимост

Концепцията за правата на човека е крайъгълен камък в днешната вътрешна и международна политика. Нейното значително влияние върху междудържавните отношения, международното право, дейността на международните и регионални организации, политиката и решенията на отделни държави, вече намери своето естествено място и във всички конкретни дейности на държавата. Тя следва, поради своята същност, да играе ролята на водещ принцип при тяхното регламентиране и осъществяване. Тя следва да е юридическия механизъм, чрез който се очертава онази лична сфера на гражданите, в която държавата не може да се намесва. Дейностите по защита на националната сигурност и опазването на обществения ред не правят изключение. Те са изцяло съобразени и подчинени на принципните положения, залегнали в концепцията за правата на човека.

Целта на новата магистърска програма ще бъде повишаване на професионализма и компетентността в областта на превенцията на нарушенията на правата на човека и прилагането на политики и дейности, съобразени с тях. Чрез широкопрофилна и интердисциплинарна теоретична подготовка в областта на основните права на човека и практиката на националните и международни юрисдикции в тази област, обучението ще допринесе за формиране на практически умения за ефективна защита на

правата на човека в дейността на служителите, работещи в областта на обществения ред и националната сигурност.

Съвместната подготовка и реализиране на магистърската програма от АМВР и ВСУ „Черноризец Храбър“, като водещи в страната образователни институции в обучението по специалности от ПН „Национална сигурност“, с доказана научна експертиза, е гаранция за развитието на професионализма и квалификацията на служителите, работещи в областта на обществения ред и националната сигурност. Тази съвременна програма за обучение ще отговори и на потребността от повишаване качеството на образователния продукт, чрез заложения интердисциплинарен подход. По-високо качество на обучението ще се постигне и посредством внедряването на ново дигитално образователно съдържание, електронни ресурси и облачни технологии в образователния процес, по-широко приложение на интерактивни методи на обучение, чрез включване на преподаватели от различни области/висши училища и професионални направления, включително от практиката и с акцент върху интердисциплинарния подход.

Организацията на обучението ще бъде подчинена на компетентностния подход, проблемно базираното обучение и трансдисциплинарността. Чрез внедряване на новото дигитално образователно съдържание, електронни ресурси и облачни технологии в образователния процес ще се повиши и капацитета за цифрова трансформация на „Академия на МВР“ и ВСУ „Черноризец Храбър“. Съвместното обучение по новата специалност ще насърчи използването на споделени преподаватели между „Академия на МВР“ и ВСУ „Черноризец Храбър“ и издаването на обща диплома по професионално направление 9.1 „Национална сигурност“, ОКС „магистър“ по „Защита правата на човека“.

Обучението по специалността ще предоставя балансирано съчетаване на специализирани теоретични знания и практически умения в сферата на защитата на правата на човека. Ще осигури полезни знания за вътрешноправната, сравнителноправната европейска и международна уредба на основните права, както и знания за конкретните механизми за тяхната защита. Обучението ще развие умения и компетенции за осъществяване на дейностите, свързани с националната сигурност и опазването на обществения ред чрез ефективна защита и зачитане правата на човека. Програмата има за цел и да осигури задълбочени и практически приложими знания и умения за прилагане на основните права в конкретни хипотези на правоотношения, свързани с изпълнително-разпоредителната и правозащитната дейност, както и да допринесе за развитието и утвърждаването у нас на стандарти по защита на правата на човека.

Крайната цел е подготовката на квалифицирани кадри, които да задоволят потребностите на системата на службите за обществен ред и сигурност, на държавната администрация и частния сектор, които да използват усвоените знания, развитите умения и компетенции за превенция на нарушенията на правата на човека при прилагането на политики и дейности, съобразени с тях. Включването на специалисти от практиката в обучението ще даде възможност студентите да се срещнат с реални проблеми, да усвоят знания и да развият умения за самостоятелно анализиране и решаване на сложни проблеми. Силно застъпените активни форми на преподаване, като семинари по отделни теми, решаване на казуси, екипно проучване, групови проекти и други ще подпомогнат развиване на умения и формиране на отношение към ценността - права на човека.

В рамките на своето обучение студентите ще придобият фундаментална подготовка, в областта на правата на човека, политиките и

практиките за тяхното реализиране. Върху тази база от знания ще се премине към следващия етап на обучение, в който чрез индивидуален избор на набор от специализиращи дисциплини, ще се придобият знания и умения за дейности в специфични направления, свързани със защитата на правата на човека. Чрез форми на индивидуална работа съвместно с избран научен ръководител и с експерти от практиката студентите ще подготвят и своята магистърска теза по формулиран проблем. В процеса на обучението студентите ще имат възможност да участват в разнообразни образователно-научни форми – студентски кръгли маси, научни конференции, публикации в университетски издания.

Завършилите магистърската програма ще могат ефективно да прилагат усвоените знания, умения и компетенции за превенция нарушенията на правата на човека и прилагането на политики и дейности, съобразени с тях в системата на службите за обществен ред и сигурност, в държавната администрация, частния сектор, с което ще допринасят за постигането на правния баланс между индивидуалните права и публичния интерес в демократична, правова държава.

Използвана литература:

1. Всеобща декларация за правата на човека, 1948 г., <https://www.ohchr.org/en/udhr/pages/Language.aspx?LangID=blg> (последно 29.10.2021)

2. Препоръка CM/Rec(2010)7 на Комитета на министрите към страните-членки по Хартата на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и образование по правата на човек, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearch->

[Services/DisplayDCTMContent?documentId=090000168049655e](#) (последно 2.11.2021)

3.Иванов, И. Интеркултурното образование в документите на международните надправителствени организации, <file:///C:/Users/ST2E69~1.MIN/AppData/Local/Temp/Interkulturnoto-obrazovanie-v-dokumentaciata.pdf> (последно 30.10.2021)

4.База данни за образование и обучение по правата на човека, <http://hrc.ohchr.org/>, (последно 30.10.2021)

5.Сравнително проучване на преподаването на правата на човека в българските и други европейски университети, https://blhr.org/media/documents/Doklad_prouchvane_prepodavane.pdf (последно 04.11.2021)

6.United Nations Declaration on Human Rights Education and Training, Adopted by the General Assembly, Resolution 66/137, A/RES/66/137, 19 December 2011, [https://www-ohchr.org.translate.googleusercontent.com/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/UnitedNationsDeclarationonHumanRightsEducationandTraining\(2011\).aspx?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=bg&_x_tr_hl=bg&_x_tr_pto=nui,sc](https://www-ohchr.org.translate.googleusercontent.com/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/UnitedNationsDeclarationonHumanRightsEducationandTraining(2011).aspx?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=bg&_x_tr_hl=bg&_x_tr_pto=nui,sc) (последно 30.10.2021)

7.https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra_bg (последно 01.11.2021)

8.<https://www.coe.int/bg/web/compass/introducing-human-rights-education> (последно 2.11.2021)

10. <http://humanrights-education.org/2020/02/18/mejdunarodna-ramka/> (последно 30.10.2021)

11.<https://www.topmagistraturi.com> (последно 30.10.2021)

12. <https://www.mvr.bg/academy> (последно 30.10.2021)

12.<https://www.vfu.bg/> (последно 30.10.2021)